

hitelessége megkérdőjelezhető. A démoszthenészi politikai szónoklatok alapján ugyancsak Philippikának nevezik Cicero tizenhétgy. M. Antonius ellen intézett, nem kevésbé éles hangú beszédét Kr. e. 44-43-ból (vö.: 45. dok.). A triumvir Antonius Kr. e. 43. december 7-én megölette a szónokot. Ezért híják Philippikának a támadó hangvételű, egy személy ellen irányuló politikai szónoklatokat.

29. EGY ORPHIKUS KOZMOGÓNIA

Derveni papirusz. Az egyetlen Görögországban talált papirusz. Kiadása: Col. I-VII.: K. Tsantsanoglou: *The First Columns of the Derveni Papyrus and their Religious Significance.* In: *Studies on the Derveni Papyrus.* Edd. A. Laks - G. W. Most, Oxford, 1997. Col. VIII-XXVI.: (Név nélkül) *Der orphische Papyrus von Derveni.* ZPE, 47, 1982, 300. skk.; A. Laks - G. W. Most: *A Provisional Translation of the Derveni Papyrus* (K. Tsantsanoglou kiegészítésével), in: *Studies on the Derveni Papyrus*, i. m. Vö.: A. Laks: Vallás és filozófia között: az allegorikus értelmezés szerepe a derveni papiruszban. *MFSz*, 41, 1997, 1-23. Kr. e. 340 - 320 k.

Col. I. mindegyik ...

Col. II. ... Erinysök ... | ... Erinysök (*gen.*) ... tisztelik | 5. ... lelkek vannak ... italáldozat cseppekben ... | ... tisztelgő ajándékot hoz ... | ... mindegyiknek valamilyen madarat ... | ... a zenéhez illőt ...

Col. III. ... mindegyiknek (*dat.*) egy daimón keletkezik | 5. ... teljességgel megsemmisített ... | ... daimónok, melyek e halom alól ... | ... s az istenek segítőkinek nevezik őket ... | ... vannak, éppen úgy, mint [vagy azért, hogy] az igazságtalan e[mber]ek] ... | ... ők a felelősök... | 10. ... amilyeneket (*masc.*) ...

Col. IV. aki a lefektetetteket meg[változtatja]... | inkább [mint hogy?] kárt okoz ... a véletlennek (*gen.*) | nem ... megragadni. Hát hiszen nem ezek miatt van rend a kozmoszban? | 5. Ahogyan Hérakleitos is át[szabván] a közős nézeteket | felforgatja] az egyéni véleményeket, ő, aki a [teo]logusok módján szölvá a következőket mondta:

„A Nap saját természete szerint egy emberi láb széles | nem hágyán át határait; ha ugyanis túllépné saját határait, | az Erinysök, Diké segítői, úgyis utólnérnek.”²¹

10. áthágást követne el... | ... az igazságnak (*gen.*)

Col. V. jóslatot kér[...] | jóslatot kérnek... | értük a jósdába megyünk, | 5. hogy ott a jóslatkérők nevében megkérdézzük, jogos-e... | Miért nem hisznek Hadés borzalmaiban? Ha nem értik sem az álmokat, | sem a többi dolog kö-

zül egyetlen egyet sem, vajon milyen | példák láttán hinnének? Legyőzöttén a tévedés | és valami más, a gyönyör álta, sem nem tudnak, | 10. sem nem hisznek. Hisz a hitetlenség és a tudatlanság [ugyanaz]. Hiszen ha | nem is ismerik és nem is értik ... | ... mégha lát[na]k is ... | ... a hitetlen[ség] ... | ... úgy tűnik ...

Col. VI. az imádságok és áldozatok megbékítik a [?] lelkeket vagy daimónokat] | és a mágusok² ráol[vasásai] képesek eltávolítani [vagy megváltoztatni] | az akadályt jelentő daimónokat. Az akadályozó daimónok | [elle]nségei a lelkeknek. A mágusok emiatt végzik az áldozatokat, | 5. mintha csak váltásádját fizetnének. Az | áldozatokra vizet és tejet öntenek, ahogy | az italáldozatokat is ezekkel [az italokkal] végzik. Számítalan, sokadórú süteményt³ | áldoznak, mert a lelkek is számítalanul sokan vannak. A beavatottak | is az Eumeniseknek áldoznak először, éppen úgy, ahogy a mágusok. Az Eumenisek ugyanis | 10. lelkek. Ezen okok miatt, ha valaki áldozni akar az isteneknek, | madár-félét először ... | ... és a ... | és vannak ... | és annyian (*fem.*)

Col. VII. himnusz, mely megalapozott és törvényes dolgokat mond ... hiszen | a költeménnyel. És nem lehet a szavak | [?]természletét elmondani, mégha [maguk a szavak] ki is vannak mondva. A költemény ... | 5. és rejtélyes az emberek számára. ... ez ... | nem vitakozásra való talányokat akart mondani, hanem talányok | formájában nagy dolgokat kifejtteni. Szent szöveget mond ugyanis a legelsőtl | ... a legutolsó szóig, miként azt | e jól kiválasztott [sorban] világossá is teszi: hiszen mikor felszólítja őket, hogy tegyenek ajtot | 10. a fülükre, ezzel azt fejezi ki, hogy ő nem a sokaságnak hozza törvényét⁴ ... halást ... szerint | ... | ... | ... a következőben ...

Col. VIII. ... világossá tette ebben a sorban:

„*akik Zeustól, a hatalmas királytól születtek*”

és hogy hogy kezdte el, azt ezekben a sorokban nyilvánítja ki:

„*Mikor pedig Zeus apjától a megjósolt hatalmat és erőt kezébe vette, meg a dicsőséges daimont*”

Nem veszük észre, hogy ezek a sorok felcserélődtek, | [helyesen] pedig így vannak: „Mikor pedig Zeus az erőt | apjától átvette és a dicsőséges daimont.” | Ezek szerint [nem úgy kell értenünk,] hogy Zeus hallotta | 10. ... hanem, hogy a bátorságot elvé[rv]... | ... a megjósoltakkal ellentétben ... | ... hiszen ebben ... | ... szükségyszerűnek gondol[... | ... és tudván ...

Col. IX. ... a legerősebből eredeztette hát, | mint fiút az apjából. Azok azonban, akik nem értik | az elhangzottakat, azt gondolják, hogy Zeus az | apjától vette az erőt és a daimont. | 5. Tudván azonban, hogy ha a tűz elkeveredik a | többi dologgal, a forróság miatt zaklatja őket, és meggátolja, hogy a létezők összekapcsolódjanak, | megváltoztatta [a helyét], hogy megfelelően | megváltoztatva [vagy megfelelőképp áthelyezve], ne gátolja a létezőket a megszilárdulásban. | Ami meggyulladt [vagy amit megragadott], afölött uralma van, és ami fölött uralma van, az elkeveredik | 10. a többiekkel. Am a „*kezébe*